

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

Toledo, Francisco de

Coloniæ Agrippinæ

2. De dispositionibus in ipsa celebratione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

De dispositionibus in ipsa celebratione.

CAPVT II.

Alia etiam sunt, quæ in ipsa celebratione maxime sunt attendenda, quæ memoriæ causa alio secundo carmine continentur, quod tale est.

Apta locus, vestis tibi sint, alia e minister.

In primis debet esse locus aptus; non enim licet celebrare in loco per Episcopum non consecrato. Vnde in agro, vel in alio loco absque licentia Episcopi, vel priuilegio celebrare extra tempus necessitatis non licet, de consecratione, dist. 1. can. infarum solemnia, & cap. hic ergo de consecrat. d. 1. can. concedimus. Concil. Triden. sess. 22. in decret. de obseruan. quo præcipitur, ne omnino extra Ecclesiam, aut extra oratoria ab ordinarijs designata, & visitata celebretur. Vnde ius antiquum est derogatum, Can. concedimus. d. 1. Cùm tamen necessitas occurrerit, nec est facilius ad eundem Episcopum, posset celebrari in loco non consecrato. Esset necessitas, si occurreret præceptum audiendi missam, dum fit iter, de consecra. dist. 1. can. concedimus, vel communicandi aliquem in mortis articulo, vel quid simile. Tamen debent adesse cætera dicenda: alia scilicet, & alia, quæ dicemus. Iam verò raro loca consecrantur: sufficit proinde benedictio.

Similiter debet esse locus aptus, in quo non est periculum submersionis sanguinis, vt in mari, vel flumine, vbi non licet celebrare. Anto. 3. par. tit. 13. cap. 6. §. 4.

Similiter locus aptus non pollutus effusione feminis, vel sanguinis: nam in polluto esset peccatum celebrare, licet non incurreretur irregularitas, Nauarr. cap. 25. num. 83. pollutio autem, si occulta est, non impedit, nec opus est reconciliatio in Ecclesiâ, cap. is qui, de sent. excomm. in 6. vbi dicitur, quauis sit peccatum in Ecclesia polluta, vel coram excommunicato scilicet celebrare, tamen non incurritur irregularitas nec etiam celebrare in Ecclesia, quauis alia causa polluta induceret irregularitatem, vt dicunt Sor. & Palu. 4. d. 13. q. 2. De licentia Episcopi posset celebrare in Ecclesia polluta, cum reconciliatio, vt habet S. Thom. 3. par. quaest. 83. art. 3. ad 2. propterea excusari videntur multi in Germania, debet tamen esse nota.

Aliud verbum est, (*vestis apta.*) Anto. 3. par. tit. 13. c. 6. §. 6. Non

potest

potest enim absque mortali Sacerdos celebrare, absque vestibus sacerdotalibus. Circa quas debet observari qualitas, & quantitas.

Qualitas quidem, ut sint benedictæ ab Episcopo, vel Abbate, vel ab habete similem potestatem, quales sunt aliqui priores religiosorum.

Altera qualitas, ut sint mundæ vestes: celebrare enim cum immundis notabiliter vestibus, esset mortale, & magna irreverentia fieret sacramento mundissimo.

Tertia est, ut sint integræ, & non dilaceratæ notabiliter. In quo profectò magna apud multos reperitur incuria. Hæc autem munditia necessaria est in his etiam, quæ in altari sunt, velut in corporalibus, & in purificatorio, quæ aliquando gravi negligentia multorū, adeò solent esse immunda, ut à mensa communi cum nausea expellerentur.

Numerus etiam observandus est; sunt enim sex: in quo notatur perfectio. Est enim senarius numerus perfectus; in sex enim diebus fecit Dominus cuncta. Sexta ætate redemit mundum, sex etiam voluit in suo Ministro, vestes, scilicet Amictus, Alba, Cingulum, Manipulus, Stola, Casula, quæ non sunt absque magna, & consideranda significatione.

Primo Amictus, si significatio à Christo Domino, quem Sacerdos repræsentat, sumatur, significat velamen, quod Iudei ante oculos Domino posuerunt, cum eum alapis percutiebant. Ut autem ad mores refertur, significat fidem, quæ est primum fundamentum Religionis Christianæ, quæ non in evidentia rerum credendarum, sed in captivitate intellectus voluntaria consistit. Ob id optime per velamen oculorum repræsentatur. Solet amictus quoddam additum habere ornatum, quo significat spem bonorum æternorum, qua fulciri debemus in omnibus præsentis vitæ calamitatibus, ob id Galea salutis dicitur. Amictus iste à capite in humeros, & deorsum descendit, per quod opera bona significantur, quæ cum fide coniuncta esse debent. In humeris enim, & dorso fortitudo laboris consistit. Ab isto duæ chordæ descendunt in pectus per modum crucis, quæ intentionem operum in Deo ponendam ostendunt.

Alba vestis est illa longa, talaris, & ampla, quæ significat vestem illam albam, qua Herodes Regem gloriæ Christum nudavit in signum amentię. ob idque est longa, ut gressu hominis impedito, hic, illique caderet, omnibusque in derisum

esset.

esset. Circa mores significat vtilem iustitiam, quæ debet esse
omni opere Sacerdotis, vt quicquid faciat, & operetur
forme sit rationi, & voluntati diuinæ; Et eius largitas signi-
cat amplitudinem operum sacerdotis, quæ multa, & magna
& conuenientissime facta esse debent. Debet esse linea, pu-
rissima, non ex animalium pellibus, vel feris; nam pellibus re-
datus fuit Adam post peccatum, & factus fuit vt iumentum;
sed ex herbis esse debet, ad significandum morum viriditatem
& vigorem; & albedo innocentiam, & vitam immaculatam
denotat.

Tertia vestis est, Cingulum per renes, quo tota alba com-
primitur. Significat primum ligamen, quo Iudæi in honore
Christum comprehendentes ligarunt. Circa mores significat
castitatem, quæ cum omni opere sacerdotis coniuncta esse
debet. Hæc enim nimis Deo placet. Et nota, quod cingulum
Pontificis sit à læua parte duplex cinctorium dependens: in
quo notatur, quod castitas maximè in ieiunio & oratione con-
seruatur & acquiritur.

Quarta est, Manipulus: significat secundum ligamen Chri-
sti, quo in columna ligatus est, estque in læuo brachio, vnde
notet amorem intimum cordis, quo Christus passionem per-
tulit, quia cor ad læuam vergit partem, & sacerdos proficit,
se simili corresponditur amore ipsi Christo. Circa mores si-
gnificat præsentiam, quæ in hac vita (significata per læuam
partem) debet haberi: cui præsentia postea responderet mani-
pulus retributionis, iuxta illud, *Euntes ibant & flebant, mittentes
semina sua, Venientes autem venient cum exultatione, portantes ma-
nipulos suos.* Solus Pontifex post casulam sumit manipulum
vt denotet, & figuret Christum, cuius opera non fuerunt
ante charitatem & gratiam: quia ex summa gratia operatus
est; nec sibi, sed nobis meruit. Nos per pœnitentiam ad Chris-
tatem venimus, ob id alij sacerdotes manipulum ante casulam
induunt.

Quinta est, Stola, quæ vltimum ligamen Christi significat,
quo ad crucifigendum ductus est. In Sacerdote significat iugum
legis dominicæ, quod debet ipse ferre, ob id super collum eius
& etiam super vtrumque humerum, vt notet obedientiam, &
patientiam, quibus iugum portari debet. Descendunt etiam
inferius partes duæ, ad significandam prudentiam, & tempe-
rantiam: & extremitates sunt prope terram, ad significandam
perseuerantiam. Et nota, quod Diaconus habet stolam, sed

tantum in laevo humero, per quam notatur vita actiua; quia ille tantum est ad administrandum. Sacerdos habet in utroque, ut complectatur vitam utramque, actiuam, & contemplatiuam.

Vltima vestis est, Casula, siue Planeta, quæ tunicam inconfuribilem Christi significat, Casula etiam significat vestem purpuream, qua indutus est Christus in domo Pilati, & ita intelligit Gabriel super canon. Circa motes significat charitatem, quæ præcipua omnium est vestis, & coniungitur cum amictu, ut denotet fidem coniunctam esse debere charitati. Hæc vestis partem anteriorem habet angustam, & partem posteriorem laram, per quod denotat, quod charitas est circa Deum & proximum, verum citra Deum vnum tantum, ob id angusta est pars anterior, non enim pluralitas est Deorum. Latitudo posterioris notat amplitudinem Christianæ charitatis, quæ se extendit ad amicos, & inimicos: & est longior, quia se extendit etiam ad mortuos. Hæc duæ partes significant etiam duos status, quibus homines saluantur, & ante gratiam, & post: sed prior erat angustus, quia non ita diuina gratia, nec diuina remedia abundabant, sicut modo in posteriori statu post Christum abundant. Hæc sunt vestimenta Sacerdotis, intra quæ calcamenta non computantur, quæ tamen sunt necessaria, quia non solent benedici.

Sequitur post locum, & vestes, aliud, scilicet, *altare*. Multa sunt, quæ requiruntur, ut altare sit paratum, quæ quidem ista sunt. Ara, mappa, corporalia, vas, liber, candela. In primis ara debet necessario esse, sine qua consecrare, esset graue mortale peccatum. Debet esse lapidea, can. altaria. de consecr. d. i. non ex alia materia. Debet esse integra, non notabiliter rupta, cap. 1. & 3. de consecr. Ecclesiarum. Debet esse consecrata, alias nullo modo celebrari debet, nec posset Episcopus dispensare, nisi solus Pontifex. Debet esse capax, ut corpus, & maiorem partem calicis capiat. Significat ara crucem, in qua immolatus est Christus. Est autem lapidea, ad denotandum, Christum esse petram spiritualem. Rursus mappæ debent esse ad minus duplices, vel tria duplicata, corporalia benedicta, & linea, nullo modo sericata, quia Dominus in syndone linea inuolutus est. Vas, scilicet calix, & patena, debent esse aurea, vel argentea, ex stanno, non ex alia materia, quamuis olim lignea solebant esse, cap. 1. de celebratione missæ. Deponitur ab officio, & beneficio, quia in vase ligneo consecrat. Et adhuc debent esse consecrata.

Calix

Calix significat sepulchrum. Patena, lapidem suprapositum. Liber est necessarius, saltem in quo contineatur canon, & libro celebrare, peccatum mortale est. Sunt necessariae, calix accensae, sine quibus, vel saltem vna, mortale peccatum est celebrare. Significat autem lumen accensum, diuinitatem immortalem, & semper existentem: & deponitur Sacerdos in officio & beneficio, qui sine lumine celebrat, cap. *fin. de celebrat. miss.* Nec est necessarium lumen ex cera, quamuis leuius est ipso vi. Hæc omnia sunt de iure positio, in quibus potest Papa dispensare. *Minister* necessarius est, de consecr. d. i. cap. hoc autem, ubi duo ministri ponuntur; sed sufficiens iam ex consuetudine, & debet esse vir, non foemina, ut habetur, de cohabit. cleric. & mulie. c. i. Et idem tradit Arnoldus, de consecr. d. cap. hoc quoque, & Dec. de reg. iuris, l. *strona*, §. 40.

De dispositionibus post consecrationem.

CAPVT III.

IAm quæ post celebrationem obseruari debent, isto carmine continentur.

Sacrificia, vna luce semel, nisi causa requirat.

Tria continentur in hoc carmine. Primum est, *Sacrificia*, non tantum facit Sacerdoti semel in vita celebrare, cum saepe possit. Et quamuis aliqui dicant, quod non peccat simplex Sacerdos non celebrando per totam vitam, tamen plures sunt doctores, & graues, qui tenent, quod ter aut quater in anno celebrare debet, saltem festis solemnibus, quibus solent fideles communicare, & oppositum facere, est peccatum mortale. S. Th. 3. p. q. 82. art. 10. Dur. Palu. 4. d. 13. q. 2. Vide quæ diximus supra, & cap. dolentes, de celebr. missarum. Suspenditur qui non celebrat quater in anno, (licet suspensio non seruetur) quia ipse potestas spiritualis, quam recipit, ipsum obligat, ne in otio maneat. Quod si curatus est, tenetur celebrare omnibus diebus, quibus populus tenetur audire sacrum, nisi loco suo alium substituat. Nullus tenetur quotidie celebrare, etiamsi obligatus sit ratione capellæ; non enim tenet obligatio cap. significatiu. de prebendis; sed debet celebrare salua reuerentia, & honestate. Vide Silu. ver. mista. i. §. 7.